

אָבִן

DISSERTATIO PHYSIOLOGICA,

De

Q V A D R U P E
D I B U S:

Quam,

DIVINA SUFFULTUS GRATIA,

*Consentiente Ampliss. FAC. PHILOS. in Regio
illustriq; Lyceo Aboensi,*

Sub PRÆSIDIO,

Praelarissimi Viri,

Dn. M. PETRI HAHN,

Scientiæ Naturalis Professoris Ord.

*Iaudatissimi, Præceptoris & Promotoris
reverenter colendi,*

*Candide Philosophantium examini publicaq;
ventilationi submittere decrevit.*

JOHANNES E. JUSTANDER

Finlandus,

In Acroaterio Maximo die 17. Decembris,

Anno m^{er}g^ov^og^onias M. DC. LXXXIX.

Impr. apud Joh. WALLIUM, A. T.

Reverendissimo in Christo Patri ac Domino,
DN. JOHANNI GEZELIO,
S. S. Theol. Doctori eminentissi-
mo, ampliss. diaeeseos Aboëns.
Præfuli celeberrimo, Regiæ heic
ad Auram Academiæ Procancell-
ario simul ac Consistorii Ec-
clesiastici Præfidi longe
gravissimo:

U: &

Maxime, Admodum plurimumq;
Reverendis atq; Excellentissimis
VIRIS, venerandi Consistorii Ec-
clesiastici ASSESSORIBUS amplissi-
mis, S. S. Theol. & Philos.
PROFESSORIBUS præcellen-
tissimis:

Mecenati summo, Promotoribus &
Preceptorib; humilimæ mentis reve-
rentia etatem suspiciendis, colendis:
Exercitium hocce Academicum perquam sub-
misse dicat dedicatq;
J. E. JUSTANDER, Auct. & Resp;

PROOEMIUM AD LECTOREM.

PAUCIS abhinc mensibus, Le-
ctor φιλόχειρι benevo-
leψ, oratione publice luci
exposita Græca, (Cuius, ut
ingenue profitear, per paucos
Literarum Patronos ac Aſtimatores, ob
exemplarium penuriam, haud licuit, ut debuit,
participes facere) animum invasit cogitatio
de contexendo aliquo diſcurſu publico, partim
ingenii ergo exercendi, partim ſtudiorum
meorum profeſtuum Præceptoribus ac Pro-
motoribus meis longe gravissimie, aliisque
candidis literarum Censoribus Arbitris-
que palam faciendorum cauſa. De qua
re cum aliquantisper mente agitarem, cepit
rapuitq; me tandem ſpeciosa hujus mundi ma-
china, quam artificio quodam auctoritate
yac̄o ſummus ille Artifex divinus condidit;
quamq; humānū ingenij non ſatis admirari ne
dū rimari ac percipere poſſit, ſide ad Aſtronū
domii-

domicilium contemplandum pergamus, ubi
flores videntur, virent florentq; infiniti; sive ad
amoenum Elementorum palatium, ubi
ceterorum imperator se nobis sittit Aqua,
qvæ ut Plinius ait terras devorat, flam-
mas necat, in sublime scandit, fulmina
elidit, ipso secum discordante mundo,
præstat ut fruges crescant, arbores
herbæq; vivant: quin quoq; inter Elementa
locum sibi vendicat Terra, omnium nostrorum
Mater, ex ea enim nascimur, ab ea alimur,
per eam reficimur, in eam deniq; revoca-
musr omnes & singuli. Hæc omnium plan-
tarum, metallorum, & Aquatilium, aliorumq;
corporum sedes est firmissima. Ex hisce, que
innumeræ sunt, queq; fusiū commendare
facieī hujus vetat angustia, stupendis Creato-
ris nostri in secula celebrandi miraculis, Dis-
putationis materiam mihi subministrarunt
Quadrupedia, quæ ad hominem quam proxi-
me accedunt; quapropter horum conspicuis
naturæ dotibus, quibus, ceteris excellunt bru-
tis, ad hanc confabricandam disputationem
lam mirifice impulsus. Tantum prologi loco:
sit itaq; oīrē mīrē cīa Oīs tū eu pūlē dō! ☩

PARAGR.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Ractationem thesatis à
licujus cum nemo un-
quam felici fidere auspi-
cari possit aut debeat, ni
initium faciat ab *onomatologia* ad
pragmatologiam, præmittatq; pro-
blemati ^{to} _{ri} ^{er} problema ^{to} _{ri} præ-
sertim cum de existentia addubi-
tertus. Methodum hanc ut accu-
ratissimam, licet à perplurimis ma-
ximo cū cereæ juventutis damno
negligatur, intellect⁹ nostri postu-
lat imbecillitas, omnium tam pri-
scorum, quam Neotericorum Phi-
losophorum accuratiorum com-
probat calculus, sanaque evincie
ratio. Quapropter, ne noſter diſ-
cursus tantum redoleat crimen,
neve quidquam absurdī contra ac-
curatiorum Philosophs. dogmata

A

statua-

² statuamus, nobis haud inconsultum erit disquisitionem primum aggredi onomatologiae, & dein pragmatologiae, quæstioniq; τὸ τι ἵστι quæstiunculam τὸ ὄντες præmittere.

II.

Circa onomatologiam tria perpendenda occurunt, α. *Etymologia*: Vocem quadrupes vel Eloquentiæ Romanæ tyrunculis liquide constat, compositam esse à nom. adject. quatvor, & nom. subst. pes, β. *Homonymia*: nomen quadrupes accipitur γενικῶς vel late, & ἀδικῶς seu stricte; priori modo consideratum, omnia involvit quadrupedia posteriori v. modo, hoc vel illud saltem in individuo comprehendit animal quadrupes. γ. *Synonymia*: quod concernit: Apud Græcos appell-

appellari sivevit vox quadrupes τετράκολος per syncedochen & τετράπτερα qvod quaternis incedant pedibus. Tantum de onomatologia, succedit pragmatologia expendenda.

III.

Pragmatologia consistat a. concepiu universali seu genere, qvod est animal αλογον sive brutum. b. conceptu differentiali, ut 1. latiori, quo quadrupedia ab homine differunt non respectu corporis organici & animæ sentientis, sed rationalis, qvæ huic, non illis competit. 2. Strictiori, quo quadrupedia à volatilibus discernuntur vicissim non anima sensitiva & corpore organico, sed nomine quasi generico; Volatilia enim vocantur, quod in acre volitent, quod quadrupedia

stare nequeunt; Quadrupedia vero, quod quarvōr incedant pedibus, qvod volatilia præstare possunt, quamvis id fiat non quatvor, sed duobus pedibus. 3. Specialiori, quo quadrupedia inter sece differunt nomine diverso, à protoplasto unicuiq; insignito, ut e. g. lepus & Cuniculus discordant nomine, quo bic cuniculus, ille lepus vocetur.

IV.

Sic laconice genere & differentia illustratis; Causæ tum internæ seu xat' ērā. tum externæ vel xat' īzō penſiculandæ veniunt, & quidem i. Internæ, quarum a. efficiens, quæ rursus est principalis, primaria vel supranaturalis, & minus principalis, secundaria seu naturalis; causa efficiens principalis, primaria vel supranatura-
lis e

lis est, ut omnium rerum creatarum, ita & quadrupedum, Deus est opt. & max. quem non sicutem sacra adstruit pagina eorundem esse Autorem, verum & tota E-ruditorum ειλικρευτῶς philosophantium corona quam verissime dictitat atq; inculcat. *Causa efficiens minus principalis, secundariae subdividitur in remotā & propinquā;* remotae vicem sustinent stellæ singulorum enim ortum adjuvant animalium; *propinqua est species quadrupedum,* quæ eadem multiplicat, producendo nova individua. β. *Finis,* qvi alius respectu a. D*Ei primarius, est nominis divini gloria:* ut ex dicto Prov. 16, v. 4. item ex Psal: 19. v. 2. luculenter disipalescit. β. *nostri, est secundarius vel inter-*

intermedius, hominis utilitas; ceu ex
 cap. Gen. i. v. 29, satis superque li-
 qvet; Proporro testatur experien-
 tia: quædam enim carne, pelle,
 pingvedine & aliis corp. partibus
insignis nobis subministrant admi-
 nicula. 2. *Externae* seu *natūrālēs*, qva-
 rum duæ recententur, videl. a. ma-
 teria, quæ duplex, *creationis* vel *re-
 mota*, & *univoca* seu sui generis *pri-
 ma*; *creationis* vel *remota* est *tellus*;
univoca seu sui generis *prima* est *se-
 men*. b. *forma*, quæ est *generica* vel
specifico; *generica* est *anima sentiens*;
specifico, ut *forma*. *pardi* vel
barri. *Onomatologia* & *pragmatologia*
 sic prælibatis, nostra efflagitant
 promissa, ut ad *qvæstiones* & *on* &
 & *n* & *m* nosmet accingamus.

V. cum

V.

Cum minus operosam requirat probationem atq; enucleationem quæsitum ἔός, nemo enim, modo mentis sit compos, existentiam quadrupedum in dubium vocabit. Sufficit proinde una alterave probasse ratione : ut 1. Gen. i. v. 24. id ὁ Θεὸς Φανερῶς evincit. 2. Experientia : nonnulla enim quadrupedia passim noctis quo tidie obversantur luminibus, puta cicura. Tantum de probl. τὸ ὄζ, succurrat τὸ πέδη.

VI.

Problema τὸ τί οὐ absolvitur definitione, quæ talis est : Quadrupes est brutum gressile, capite, collo, dorso, ventre pedibusque quatuor gaudens.

VII.

Sic breviter ob prolixitatis fa-
stidium dilueramus ea, quæ in pa-
xagr. i. promiseramus, nunc insi-
tuti postulat ratio ut ad qua-
drupedum Divisionem pedem
promeamus, quod haudqua-
quam sicco pede transeunda;
Dividuntur quadrupedes ratione
generationis in Viviparas & Ovi-
paras; Viviparæ vicissim in tres claf-
ses, quarum primam herbivoræ
fructivoræque; tenebunt, secundam
omnivoræ, tertiam carnivoræ.

Inter Herbivoras fructivorasque i. est
Elephas, brutum barriens, docile
& maximum, ad varias virtutes,
ut pote benignitatem, fidelitatem,
clemen-

clementiam, fortitudinem & magnanimitatem, exercendas nos invitans. *Offa* habet perelegantia, ad varios humanos usus aptissima; *Afiaca* & *Africa* incolit nemora.

2. est *Camelus*, animal stridens, insignis mansuetudinis ac velocitatis; ad onera gestanda haud levissima natum.

3. est *Equus*, brutum hinniens, docile & lassivum.

4. est *Rhinoceros*, Elephanti hostis, animal lævum & immane; saltus inhabitat indicos.

5. est *Bos*, animal bicorne mugiens & robustum, cervicem ad juga natum habens.

6. est *Afinus*, bestia barda, libidinosa; mancipium nostrum onerarium.

7. est *Alces*, brutum celebre & formidolosum, clamorem edens tragicum ac lacrymabilem;

tergore ejus præparato perstrenui
 utuntur bellatores ad vindicanda
 corpora sua à glandium gladio-
 rumque iictibus. 8. est *Cervus*, bel-
 arancore infesta, ardens salacitate;
 carne, pinguedine &c. multipli-
 cem nobis suppeditat usum. Huic
 similis est *Rangifer*, qui musco
 montano, temp. hyberno multo
 labore sibi aquifito, vescitur. 9.
 est *Caper*, animal salax & sagax, &
 ut notissimus, ita è re non est, ut
 plenius describatur. 10, est *Ovis*, a-
 nimal villicum, simplicissimum, pa-
 cificum & maximè innocens. Reli-
 quas Herbivoras Fructivorusq; bre-
 vitatis exclusit studium; sequuntur
 itaque juxta propositam divisionem
 omnivora & carnivora, quæ ob rei
 evidentiam levitanquam brachio
 attingemus,

IX.

Omnivora sunt : *Ursus, Vulpes, Canis, Simia, Cercopithecus, Felis, Mustela, Martes, Sabellinus, Glis, Mus, Sw, Erinaceus, Sciurus, &c.* Carnivoræ sunt : *Leo, Tigris, Panthera, Lynx, Lupus, Hyena, Ichneumon, Catoblepon, Cappa, Danta.* Harum, & in paragr præc. reliquarum *definitiones* scire gestientes, remittimus ad lib. contemplat. Mundi Excellentiss: Prof. Eloqy. M. Dan. Achrelii, eruditissimè eas perlustrantis.

X.

Dispescimus sub generali quadam divisione quadrupedia in *Vipara* & *Ovipara*: de illis hactenus adiunxi, nunc igitur de his. Ovipara sunt, quæ ova pariunt, ex qui-

q̄vibus deinde foris animal exclu-
dunt, ut *Rana*, *Crocodilus*, *Lacerta*, *Sa-
lamandra*, *Sceloporus*, *Chameleon*, & ser-
pentes q̄atror pedibus prædicti.

*Hic quædam problemata materici hu-
jus se s̄isterent nobis enucleanda atq̄
explananda; sed quoniam tanti non
sunt ponderis, ea sequentibus hisce
canonibus consultum duximus inclu-
derēs.*

1. *Ranæ hieme se abscondunt &
quasi mortuæ in rimis terrarum
delitescunt, in quibus adeat a-
etius formalis secundum quid;
vere a. calore solis tepefactæ re-
viviscunt, vitalesq; vicissim edunt
operationes.*

2. *Anima sensitiva & vegetativa in
quadrupedibus & aliis differunt
non realiter, sed formaliter.*

3. Qva-

3. Quadrupedia &c. virtuosas & artificiosas operationes haud quam à ratione, ut quidam contendunt, sed partim ductu & instinctu naturæ & φαντασικῆ δύναμι, partim asexfactione quotidiana praestare posse, vero est consonum atque germanum.
4. Canes, qui valida habent corda spiritusq; plurimos & calidissimos, procacissimi sunt.
5. Porcorum grandinosorum infalubris est cœro.
6. Grandines cœribus extirpare solent, dum antequam mactentur dies aliquot nonnihil cineris de ligno nucis colluviei eorum admiscent, vel etiam pugillum lenis adjiciunt.

7. Di-

7. Dignoscitur morbus leprosus, qui ex inflammatione sanguinis ortum suum trahit è cruce. re in locū fetæ evulsæ veniente; vel etiam è grandinibus in inferiore lingvæ parte latitantibus.
8. Vulpes à Simone in agros Philistinorum emissas esse sacræ attestantur literæ.

Hic Disputationis filum abrumperet mandat & præcipit sumptuum defectus. Hanc itaque Dissertationunculam ceu extemporaneam, Lector φιλόχειρ benevoloque boni ut consulas, deq; meliori nota commendes, urget religiosus nominis divini cultus, mutua postulat humanitas, poscit deniq; candida, benigna, pia devotaq; mēs insigniter. Bene & feliciter longum vale!

וְשַׁלְּאָבִל נָנָן

EPIBAUMATA.

- I. Causa efficiens aquae marina reciprocationis est luna.
- II. Mare non redditur majus, neque redundat, sed supra litora ex crescere, licet innumera flumina in ipsum ingrediantur.
- III. Quocunq[ue] mari inest aqua, eò vehementius concitatur, illiq[ue] sepiores estus accidere possunt.
- IV. Flumina ex mari erta saporem non obtinent salsum.
- V. Navigationibus non effueti facile ad volumen concitantur.
- VI. Nihil est ad excitandam memoriam conducibile sed prestantius, quam ut corpori sed potissimum cerebro consularius temperantia, idq[ue] maxime in quotidiana vita.
- VII. Memoriam non assiduitas lectionis, sed meditatio sed cogitatio conservat.
- VIII. Memoria non est sensus, sed cognitioni immediate solum inservit.
- IX. Memoria est prateritorum praesentium; Memoria est rerum intelligibilium quoniam quatenus sunt intelligibiles, sed quatenus

nus primum sensu percepta, deinde intellectae fuerunt.

X. Res futurae non memoria, sed opinione, vel spe & expectatione comprehendi possunt.

XI. Brutis tribuitur memoria non recordatio, homini vero & memoria & recordatio.

XII. Vacillat haec instantia: Phantasia rerum formas, quas sensus praebuerunt, continet. Ergo duo tantum sunt interiores sensus, memoria ut supervacanea, & cuius nullus est usus, repudiatur.

XIII. Vitiosi sunt hi syllogismi: 1. Rhetorica est ars, Arithmetica est ars; E. Rhetorica Arith: 2. Quicquid animam sensitivam habet est brutum; Homo habet animam sensitivam. E. homo est brutum. 3. Intelligere est hominis: Velle non est intelligere. E. velle non est hominis. 4. Homo aliud est à bestiis. Lopus non est aliud à bestiis.

E. lupus non est aliud ab homine. 5. Peccatoribus resipiscientibus remittuntur peccata. Sed omnibus hominibus non remittuntur peccata. E. O. homines non sunt peccatores. 6. Aut à preceptoribus informamur, aut à Deo. Sed à preceptoribus. Ergo non à Deo.

XIV. Sophistice sunt sequentes illationes:

1. Scortatores & adulteros puniet Deus; E. non Magistratus.
2. Deus infatuat & pudenfacit sapientes hujus mundi; E. simpli-citer illis non vult dare fidem.
3. Palabile, conrectabile & visibile corpus pro nobis in mortem erat traditum; E. tale puta palp. conrectabil. & visibil. nobis in sa-cra cena offeretur manducandum.
4. Christus recessit a discipulis suis; E. omni-no illis non adest.
5. Multi profitentes Ethicam laxant frenum vitiis; E. Doctrina est ma-la.
6. In purgatorio remittuntur mortu-is peccata; E. promortuis est sacrificandum.
7. Mortui sunt invocandi, quia à pluribus tempore longo invocati fuere.

XV. In dicto Pauli 1. Tim. 2. v. 4. parti-cula omnis non accipitur distributive in genera singulorum, ut somniant Calvinis- ni, sed distributive in singula generum.

MANTISSA.

Formam Quadrupedum contra Cartesium, quæ proprie nec spiritus nec ma-teria est, asserimus.

Ad Juvenem Doctissimum

DN. JOHANNEM JUSTANDRUM,
Amicum meum perdilectum, cum dis-
sertationem suam de Quadrupedibus, in
loco publico docte defenderet,

Gratulatio:

Sicut condigne studiorum pulpita sacra,
Musarumq; choros proprio sectatur honore,
Ingenii cultum qui quis virtutibus auget:
Respondebit enim Doctrina gratia morum.
Illa accuit mentem, colit hac redditq; beatam;
Dum facit, ut faveant, cultori hominesq; Deumq;,
Quem placido teneru recreant constanter amore.
Hac audire juvat, magis ast signare juvabit
Facto, cens Justander agis sacrate Camanis.
Hinc doctas nitida curas adamahimus ipsis
Mente tuas semper, studiis & voce parati
Prona: Non desint unquam Tibi fara secunda!

Scripsit
D. LUND.

*Literarum gloriae morumq; elegantia
Ornatissime*

DN. JOHANNES JUSTANDER,
Amice perdilecte!

Consilio non minus prudenti quam utili pe-
triculum tui facis, dum eruditis auribus di-
gnas,

gna, honesto in certamine, palam preferre conaris: nam loco tam celebri ruo te metiri disces pede, quidque valcent humeri certo cognosces experimento. Scilicet ea est ratio ingenii humani, ut tantisper dum se sibi comparaverit, ubi vix exiguum itineris partem conficit, ingens se spatium emensum esse putet; cum vero ita animatus mentem ab admiratione sui ipsius revocare, & ad alios, qui non segniter in humaniorum studiis literarum desudarunt, reflectere incipit, non potest non modestius de se sentire, praesertim si aciem cogitationum ad vastissimum rerum, quæ cognosci debent, oceanum converterit. Qvis enim tot tantisque, quæ nobis offeruntur, scientiis exactè apprehendendis sufficiat? Laudandum proinde aureum illud, *Quantum est quod scitur, quod nonnemo loco Symboli semper in ore habuit.* Tu Eximie Respondens, exercitio hoc Academico ingenii specimen edendo, non modò tibi notior fies, sed & amplissimum exinde frumentum consequeris. Macte itaque bonis animi! Juvenum Politissime, & alacritate summa, in qua cœpisti palestra, ingenium exerce, mercedem tibi meliores literæ olim largam dabunt. Qvod futurum confidit, qui tibi bene cupit.

ISAACUS Philman.

Per-

Pereximie atq; Præstantiss: DN. JUSTANDER,
Sympatriota dilecte!

GRAVE & difficile est artibus liberalibus
operam dare, quamvis iis invigilantes pru-
denter agunt, nam ejuſmodi exercitia magnæ
esse utilitatis testatur Experientia. Nam dum
antiquos Musarum diligentes ob oculos po-
nimus Alumnos, proſecto aliud haudquaquam
facere possumus, quin laudem ipsis tribuamus
inſignem, honorem ſummum, gloriamq; ma-
gnam. Studia enim ſunt utilia, quia exordiant
homines, eosque nobilitant. Rechte equidem fa-
eis mi Sympatriota dilecte JUSTANDER, dum tibi
nocturnis comparas vigiliis Virorum literatum
gloriā Excellentissimorum favorem. Ut igitur
cecpisti, ita etiam perge ejuſmodi virtutibus te
ornare, ut ſerta tibi neclat palias, caputq;
ex-
ornet virtus corona, ultimoq; ad palatia ſupe-
rorum te ducat Moderator Olympi, quod ſin-
cere exoptat voverque.

ISRAEL SALBERG.

Quadrupedes quibus ornentur, Praeceptor
amande,
Dotibus hicce tuus praesens demostrat abunde
Discursus; tibi gratulor iecirco, vovoque
Prospeta ſara, ſacris muſarum quod dare poſſis
Ineolumis felixq; operam, velut hactenus: unde
Immortale feres nomen, tum premia digna!
ISBRANDUS H. STRUFFI UPL